

Sygn. akt III AUz 55/17

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Daria Stanek (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Urban

SA Grażyna Czyżak

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2017 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie S. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

z udziałem (...) Sp. z o.o. w K.

o składki

na skutek zażalenia S. W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2016 r. w przedmiocie zawieszenia postępowania, sygn. akt VI U 2272/16

postanawia:

1. uchylić zaskarżone postanowienie,
2. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić do orzeczenia końcowego.

SSA Daria Stanek SSA Aleksandra Urban SSA Grażyna Czyżak

Sygn. akt III AUz 55/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie o sygn. akt VI U 2272/16.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie niniejszej sprawy pozostaje w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem sprawy IV U 1118/16 toczącej się na skutek przekazania przed Sądem Okręgowym w Koszalinie - odmienna jest jedynie konfiguracja procesowa stron, których dotyczy jedna i ta sama decyzja ZUS

z 3 czerwca 2016 r.

Zażalenie na postanowienie wywiódła ubezpieczona, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy:

a) art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie, tj. zawieszenie niniejszego postępowania w sytuacji, gdy nie było ku temu przesłanek;

b) art. 328 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. poprzez ograniczenie się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia w zasadzie do lakonicznego stwierdzenia, że rozstrzygnięcie sprawy VI U 2272/16 pozostaje w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem sprawy IV U 1118/16 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Koszalinie bez wyraźnego wskazania dlaczego Sąd wychodzi z założenia, że stosownych ustaleń faktycznych nie może poczynić samodzielnie, w ramach wszczętego postępowania cywilnego.

Wobec powyższego ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że zgodnie z art. 461 § 2 k.p.c. sądem właściwym do rozpoznania sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sąd, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. Ubezpieczona zamieszkuje w B., wobec czego sądem właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy jest Sąd w B.. Pomimo tego, że Sąd Okręgowy w Bydgoszczy jest sądem właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy, zwrócił się do pełnomocnika ubezpieczonej w piśmie z dnia 10 listopada 2016 r. z zobowiązaniem do podania, czy w związku z przekazaniem sprawy z odwołania (...) Sp. z o.o. w K. do Sądu Okręgowego w Koszalinie strony wnoszą o przekazanie niniejszej sprawy do Sądu Okręgowego w Koszalinie. Ubezpieczona nie wyraziła takiej zgody. W odpowiedzi na powyższe Sąd Okręgowy wydał zaskarżone postanowienie, które – w ocenie ubezpieczonej - niejako zmusza ją do wstąpienia do sprawy rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Koszalinie.

Ubezpieczona zwróciła uwagę, że na chwilę obecną nie posiada statusu strony w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Koszalinie i nie są jej udzielane żadne informacje o toczącej się sprawie. Czas, który potrzebny będzie na rozpoznanie wniosku ubezpieczonej na wstąpienie do spraw oraz doręczenie jej wszystkich pism procesowych i zapoznanie z materiałem dowodowym stoi w sprzeczności z zasadą wynikającą wprost z dyspozycji art. 6 k.p.c. Ponadto, nawet gdyby ubezpieczona przystąpiła do sprawy rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Koszalinie, z uwagi na duże koszty związane z dojazdem do K. jej obecność na rozprawach może być wątpliwa, albowiem od dnia 3 lutego 2016 r. pozostaje ona bez pracy i środków na utrzymanie siebie i rodziny. Tym samym istnieje realny skutek w postaci pozbawienia ubezpieczonej prawa do sądu, będący wynikiem zawieszenia postępowania.

Zdaniem ubezpieczonej same względy celowościowe nie uzasadniają zawieszenia postępowania do czasu wydania orzeczenia w innym postępowaniu, w sytuacji, gdy sąd może dokonać samodzielnie ustaleń potrzebnych do rozstrzygnięcia. Dopiero gdyby wyczerpująco zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw do rozstrzygnięcia sprawy, zawieszenie postępowania mogłoby być uzasadnione. Naczelną zasadą postępowania dowodowego jest zasada bezpośredniości. Zgodnie z nią Sąd rozpoznający sprawę w pierwszej kolejności winien zmaksymalizować swoje wysiłki procesowe, ażeby oprzeć swoje ustalenia na podstawie dowodów i postępowania dowodowego, które zostanie przeprowadzone bezpośrednio przed sądem rozpoznającym sprawę.

Skarżąca powołała się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2015 r.

w sprawie o sygnaturze akt III PK 32/15, w którym Sąd ten wskazał, że w art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. nie chodzi o zależność polegającą na wykładni tych samych przepisów prawa w identycznym stanie faktycznym w innej sprawie, ale o zależność wynikającą z rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnej, która stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w danym postępowaniu cywilnym. Zdaniem skarżącej rozstrzygnięcie przed Sądem Okręgowym w Koszalinie nie rozstrzyga kwestii prejudycjalnej.

Ponadto podkreślono, że zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. jest fakultatywne, nie istnieje więc nakaz każdorazowego zawieszania postępowania nawet w przypadku gdy rozstrzygnięcie danej sprawy faktycznie zależy od wyniku innej sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie ubezpieczonej skutkuje uchylenie zaskarżonego postanowienia.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że – jak wynika z odpowiedzi organu rentowego na odwołanie (akta składkowe znajdują się w sprawie IV U 1118/16 Sądu Okręgowego w Koszalinie) - przedmiotem niniejszej sprawy jest zasadność decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 3 czerwca 2016 r., ustalającej, że S. W. nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych jako pracownik płatnika składek (...) Sp. z o.o. w K. od 25 września 2015 r. i nadal. Od decyzji tej odwołania wnieśli odrębnie S. W. oraz (...) Sp. z o.o. w K.. Sprawa z odwołania (...) Sp. z o.o. w K. toczy się przed Sądem Okręgowym w Koszalinie pod sygn. akt IV U 1118/16.

Zgodnie z treścią art. 477¹¹ § 1 k.p.c., stronami są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany.

Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia (art. 477¹¹ § 2 k.p.c.). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 czerwca 2016 r. (II UZ 18/16, LEX nr 2111410) zainteresowany nie jest adresatem decyzji, wydanej przez organ rentowy, ponieważ nie kształtuje ona bezpośrednio jego sytuacji prawnej. Zainteresowany ani nie ubiega się przed organem rentowym o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, ani nie domaga się ustalenia istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu. Nie jest też stroną materialnoprawnego stosunku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy organ rentowy rozstrzyga z urzędu o obowiązkach wynikających z tego stosunku prawnego. Ma on interes prawny w uzyskaniu określonego orzeczenia sądowego, jeżeli decyzja organu rentowego kształtująca sytuację prawną strony danego materialnoprawnego stosunku ubezpieczenia społecznego wpływa na jego prawa i obowiązki, choć nie wynikają one bezpośrednio z tej decyzji .

Z kolei pojęcie "innej osoby, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja" nie zostało zdefiniowane w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Z określenia tego podmiotu, użytego w art. 477¹¹ § 1 k.p.c. wynika, że chodzi o osobę, na której sferę prawną zaskarżona decyzja oddziałuje bezpośrednio, przy czym jest to podmiot inny od ubezpieczonego oraz od zainteresowanego. Podobnie jak ubezpieczony, osoba ta jest adresatem decyzji wydanej przez organ rentowy. Osoba ta nie jest jednak inicjatorem postępowania przed tym organem, który wydaje względem niej decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień). Chodzi tu, między innymi, o decyzje wydawane w sprawach o ustalenie istnienia ubezpieczenia i obowiązku uiszczenia składek z tego tytułu (por. cyt. postanowienie SN z dnia 28 czerwca 2016 r., II UZ 18/16, LEX nr 2111410).

Podkreślić należy, że osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja oraz zainteresowany, który został wezwany do udziału w sprawie przed organem rentowym, są stronami postępowania sądowego bez potrzeby dokonania przez sąd jakiegokolwiek szczególnej czynności procesowej (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2015 r., III AUa 728/14, LEX nr 1747257).

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy - będącej sprawą o ustalenie podlegania bądź niepodlegania ubezpieczeniom społecznym - S. W., jak również Spółce (...) przysługuje status strony. W braku akt ZUS Sąd odwoławczy nie może stwierdzić z całkowitą pewnością, czy oba te podmioty były adresatami zaskarżonej decyzji. Nakazuje tak jednak domniemywać fakt wniesienia przyjętych do rozpoznania przez sąd odwołań zarówno przez S. W., jak i Spółkę (...).

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że w obu sprawach – tj. sprawie VI U 2272/16 Sądu Okręgowego w Bydgoszczy oraz IV U 1118/16 Sądu Okręgowego w Koszalinie - tożsamy jest przedmiot sporu (wyznaczony przez zaskarżoną – tę samą decyzję), jak również strony. Występują one co prawda w innej konfiguracji procesowej, co zauważył zresztą Sąd I instancji, nie zmienia to jednak faktu, iż chodzi o te same strony.

Zgodnie z art. 199 §1 pkt 2 k.p.c., sąd odrzuca pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Na podstawie tego przepisu w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych odrzuceniu podlega odwołanie od decyzji organu rentowego, które pełni tu rolę pozwu.

Przepis art. 379 pkt 3 stanowi natomiast, że jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona zachodzi nieważność postępowania.

Data wszczęcia postępowania z odwołania od decyzji organu rentowego jest dzień wniesienia odwołania do tego organu (tak: wyrok SN z dnia 14 stycznia 2008 r., I UK 202/07, OSNP 2009/3-4/50).

W konsekwencji wskazać należy, że to z ww. postępowań toczących się na skutek odwołań od jednej i tej samej decyzji organu rentowego, które została wszczęta później, toczy się w warunkach nieważności.

Powyższe przesądza z kolei o tym, że w rozpoznawanej sprawie z całą pewnością nie zachodzą okoliczności uzasadniające jej zawieszenie z uwagi na inne toczące się postępowanie cywilne, od wyniku którego miałyby zależeć jej rozstrzygnięcie.

Wskazana w art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. podstawa do zawieszenia postępowania zachodzi, gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego. Zależność ta musi być tego rodzaju, że orzeczenie, które ma zapaść w innym postępowaniu cywilnym, będzie prejudykatem, czyli podstawą rozstrzygnięcia sprawy, w której ma być zawieszona sprawa (por. wyrok SN z dnia 20 grudnia 2005 r., V CK 407/05, LEX nr 462935). Innymi słowy, przepis art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. znajduje zastosowanie, gdy wynik jednego postępowania cywilnego zależy od wyniku innego postępowania cywilnego, gdyż przedmiot postępowania prejudycjalnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym i nie jest możliwe rozstrzygnięcie tej sprawy bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnych (tak: postanowienie SA w Katowicach z dnia 10 kwietnia 2006 r., III APz 11/06, LEX nr 21709).

Przedmiot postępowania w sprawie IV U 1118/16 Sądu Okręgowego w Koszalinie nie stanowi elementu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Sprawa ta jest bowiem sprawą o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, podstawy faktyczne rozstrzygnięcia w tychże sprawach są tożsame.

W tym stanie rzeczy zaskarżone postanowienie podlega uchyleniu na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., o czym Sąd Apelacyjny orzekła, jak w pkt 1 postanowienia.

Rzecz Sąd Okręgowego będzie ustalenie, w jakiej dacie S. W. oraz (...) Sp. z o.o. w K. wniosły odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 3 czerwca 2016 r. i podjęcie w oparciu o powyższe ustalenie stosownych decyzji procesowych respektujących przywołane powyżej przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Mając na względzie treść art. 108 k.p.c. brak jest aktualnie podstaw do orzekania – o co wносиła skarżąca - o kosztach postępowania zażaleniowego. Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Nie jest takim orzeczeniem niniejsze postanowienie. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił do orzeczenia końcowego, jak w pkt 2 sentencji.

SSA Daria Stanek SSA Aleksandra Urban SSA Grażyna Czyżak